

Działalność Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich w 2025 roku

POPULARYZACJA WIEDZY O ORMIANACH W POLSCE I NA ŚWIECIE

Wydarzenia stacjonarne

W roku 2025 mijają trzy lata trwania pierwszej w Polsce stałej ekspozycji muzealnej „Skarbnica polskich Ormian” poświęconej historii i kulturze polskich Ormian. Cały czas cieszy się ona niesłabnącym zainteresowaniem podczas stałych dyżurów sobotnio-niedzielnym, jak i dodatkowo często umawianych wizyt.

W drugim pomieszczeniu Fundacji, które przystosowaliśmy do prezentowania wystaw czasowych do września trwała druga z kolei wystawa czasowa – „Jędrzejowiczowie i Jędrzejewiczowie – kupcy, patrioci, ziemianie”. W trakcie jej trwania odbyło się wiele spotkań członków rodziny bohaterów wystawy z odwiedzającymi ją grupami.

Braliśmy udział w organizowanej co roku Nocy Muzeów 2025 naszą ekspozycję muzealną odwiedziło ponad 350 osób. Zaprosiliśmy mieszkańców Warszawy i turystów na dwie „Ormiańskie przechadzki po Starej Warszawie”, prowadzone przez przewodników warszawskich. Z ogromnym zainteresowaniem spotkał się wykład konserwatorki tkanin, jej opowieść o powstawaniu tkanin, zwłaszcza tych tkanych w Persji przez wieki przez Ormian ze złotymi nićmi. Młodzież ormiańska zaprosiła chętnych do nauki ormiańskich tańców, prowadzonych na powietrzu, spotkało się to z wielkim zainteresowaniem bez względu na wiek uczestników. Tę samą propozycję dla mieszkańców Warszawy powtórzyliśmy w ramach „Urodziny Starówki”, podobnie ogromne zainteresowanie.

W „Urodzinach Starówki” wzięliśmy udział po raz drugi, w wydarzeniach organizowanych przez Muzeum Warszawy pod hasłem „Urodziny Starówki” – były to dwa dni pełne gości.

Zorganizowaliśmy kolejne 4 spotkania w Skarbnicy polskich Ormian z Mariną Khanamiryan z Fundacji Instytut Inicjatyw Kulturalnych NUR; w cyklu „Armenia znana i nieznaną”.

W kwietniu w rocznicę ludobójstwa Ormian przygotowaliśmy plenerową wystawę z historycznych zdjęć przypominających tragiczne wydarzenia z 1905 roku w Baku. Tę wystawę we wrześniu wraz z prelekcją o historii Armenii, zaprezentowaliśmy w ośrodku kultury w Rembertowie. W kościele oo. Dominikanów przy ul. Freta w Warszawie sprawowana była uroczysta ormiańskokatolicka poświęcona pamięci ofiar ludobójstwa. W październiku otworzyliśmy przy współpracy z Inicjatywą Kresową kolejną wystawę czasową „Teodor Torosowicz, apteki i uzdrowiska Galicji” W listopadzie została sprawowana Msza święta z udziałem chóru męskiego w rocznicę śmierci abp. Józefa T. Teodorowicza.

Siedzibę Fundacji odwiedził nowy zwierzchnik Fundacji – JE. Abp Adrian Galbas, aby poznać nasz Zespół i wysłuchać problemów środowiska Ormian katolików.

W trakcie wizyty w Polsce Fundację odwiedził, oraz sprawował Mszę św. zwierzchnik Kościoła Ormian katolików, Katolikos-Patriarcha Rafael Bedros XXI Minassian.

Obecność w internecie

Wortal www.ormianie.pl został poszerzony o kolejne okna/linki do organizacji ormiańskich. Na stronie www.wiki.ormianie.pl zamieszczamy systematycznie nowe biografie polskich Ormian. Strona www.skarbnica.ormianie.pl wzbogacana jest o kolejne informacje o polskich Ormianach. Na stronie www.ordynariat.ormianie.pl ukazują się bieżące wiadomości z poszczególnych parafii ormiańskokatolickich w Polsce oraz informacje o aktualnych wydarzeniach w Kościele ormiańskim w Polsce i na świecie. Strona www.dziedzictwo.ormianie.pl, tak jak dotychczas, prezentuje aktualne wydarzenia. Prowadzona jest także strona Fundacji Kultury i Dziedzictwa Polskich Ormian na Facebooku, o Skarbnicy polskich Ormian na Facebooku i Instagramie.

PUBLIKACJE

Zakończony został projekt badawczy „Pomniki dziejowe Ormian polskich”, finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (NPRH). Opublikowano siedem tomów obcojęzycznych źródeł do dziejów Ormian w Polsce. Powstają nowe hasła i zbierana jest ikonografia do „Encyklopedii Ormian polskich” oraz słownika biograficznego duchowieństwa obrządku ormiańskiego w Polsce, również w ramach NPRH.

Wydaliśmy następne cztery numery dwujęzycznego kwartalnika „Awedis”, który w tym roku obchodził swoje 16-lecie. Jak co roku przygotowaliśmy kalendarz na kolejny rok, tym razem poświęcony będzie zagrożonemu dziedzictwu ormiańskiemu na terenie Górskiego Karabachu. Nasze publikacje przekazujemy zainteresowanym osobom i instytucjom, m.in. bibliotekom.

OPRACOWYWANIE, KONSERWACJA I UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW

Dzięki specjalnym środkom celowym z Urzędu Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków kontynuowane są prace nad inwentaryzacją zbioru szat liturgicznych z okresu XIX i początku XX wieku.

Prowadzone są dalsze prace genealogiczne i historyczne. Opracowano tablicę genealogiczną rodu Mikulich. Zindeksowano księgę metrykalną chrztów parafii ormiańskokatolickiej w Czerniowcach z lat 1895-1944. Wykonano graficzne wycinki z księgi małżeństw z Horodenki z lat 1707-1783. Zostały one udostępnione w Wirtualnym Archiwum Polskich Ormian.

W ramach projektu finansowanego przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych została zakonserwowana cenna księga rękopiśmienna i opracowane zostały kolejne zbiory, których inwentarze udostępnione są na www.szukajwarchiwach.gov.pl.

Z zasobów Archiwum Fundacji wielokrotnie korzystali naukowcy oraz osoby zainteresowane prowadzonymi badaniami genealogicznymi.

WSPÓŁPRACA

Projekty Fundacji prowadziliśmy we współpracy z naukowcami z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Fundacją Rozwoju i Wspierania Studiów Ormiańskich „Aniw” oraz innymi organizacjami ormiańskimi w Polsce.

Obejmujemy patronatem coraz więcej przedsięwzięć popularyzujących wiedzę o polskich Ormianach.

Przedstawiciele naszej Fundacji wzięli udział w VI Kongresie Archiwów Społecznych w Warszawie.

Przedstawiciele naszej Fundacji brali udział w:

- otwarciu wystawy „Droga i dziedzictwo. Dzieje rodziny Moszoro” w Muzeum Niepodległości w Warszawie;
- uroczystościach 12. edycji Nagrody Naukowej im. Jana Jędrzejewicza w Płońsku.

Prowadzenie działalności i realizacja projektów w 2025 r. możliwe były dzięki dotacjom: Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Szkolnictwa Wyższego, Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Fundacji LOTTO im. Haliny Konopackiej oraz osób prywatnych.

Wszystkim Ofiarodawcom, Dobrodziejom i Współpracownikom bardzo dziękujemy!

Zespół Fundacji
Grudzień 2025 r.